

Надія Головай

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,

Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Західноукраїнського національного університету, м. Вінниця

Ярослав Мельник

студент гр. ФМПСмвн-21,

Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Західноукраїнського національного університету, м. Вінниця

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В МОДЕРНІЗАЦІЇ МИТНИХ ПРОЦЕДУР УКРАЇНИ

Інтеграція України до митного простору ЄС передбачає не лише адаптацію митного законодавства, а й приведення митних процедур у відповідність до європейських стандартів. Стрімкий розвиток новітніх технологій в умовах сучасної парадигми уможливорює досягнення значного рівня автоматизації митних процедур та, відповідно, забезпечує їх швидкість, точність та прозорість. Впровадження інноваційних технологій у діяльність митної служби є ключовим кроком до реалізації цих процесів, після узгодження нормативно-законодавчої бази. Використання інноваційних рішень у митній сфері зменшує час на обробку завантажень, мінімізує людський фактор і знижує ризики корупційних проявів. Такі технологічні зміни створюють передумови для розвитку ефективної митної політики, яка відповідає сучасним міжнародним стандартам і вимогам.

Удосконалення вітчизняної митної системи на основі сучасних інформаційних технологій відіграє ключову роль у формуванні нових напрямів, таких як електронна митниця (е-митниця) та міжнародний інформаційний обмін. Це дозволить забезпечити інтеграцію українських митних процедур у глобальні логістичні ланцюги, що сприяє підвищенню ефективності та прозорості митних операцій.

Враховуючи прагнення України до повноцінного членства в ЄС, її митна політика має орієнтуватися на підвищення ефективності шляхом вдосконалення електронного документообігу на митницях. Запровадження електронного декларування дозволяє не тільки скоротити час митних операцій, а й протидіяти корупції, сприяти розвитку міжнародної співпраці та інтеграції з інформаційними системами державних органів.

Електронна митниця представляє собою багатофункціональну інтегровану систему, що поєднує сучасні інформаційно-комунікаційні технології та забезпечує їх ефективне застосування в митних процесах. Вона дозволяє автоматизувати ключові етапи митного контролю, від прийому та обробки декларацій до аналізу ризиків і моніторингу вантажів у режимі реального часу. Завдяки електронній митниці забезпечується прозорість процедур, знижується можливість людської помилки, оптимізуються витрати

часу та ресурсів, а також посилюється взаємодія з іншими державними органами через обмін даними. Це, у свою чергу, сприяє підвищенню ефективності митних операцій, зміцненню міжнародної співпраці, а також полегшить доступ України до спільного ринку ЄС й покращить умови для економічного розвитку держави. Отже, впровадження європейських стандартів у сферу є-митниці є стратегічним кроком до посилення економічних зв'язків і залучення України до глобальних торговельних процесів.

При цьому, рішення Європейського Союзу передбачають, що концепція «Електронна митниця» є основою для створення системи «Єдиного вікна». Це означає, що усі державні відомства, які залучені до митних процедур, мають використовувати єдину, інтегровану інформаційну платформу для взаємодії та обміну даними. Запровадження системи «Єдиного вікна» дозволяє значно скоротити час митного оформлення, спростити адміністративні процедури, знизити витрати для бізнесу та мінімізувати ризики корупційних проявів.

З огляду на ці вимоги, митні органи України мають взяти на себе додаткові обов'язки, пов'язані з координацією дій міністерств і відомств у напрямку впровадження та функціонування системи "єдиного вікна". Це включає необхідність гармонізації нормативно-правової бази, створення інфраструктури для підтримки інформаційних обмінів, а також забезпечення відповідності процесів європейським стандартам. Такі зміни повинні бути затверджені на рівні уряду та передбачати чітку координацію дій між різними державними органами для забезпечення комплексного підходу до вдосконалення митної системи.

Електронна митниця та система «єдиного вікна» стають важливими елементами інтеграції України до європейського економічного простору, сприяючи розвитку міжнародної торгівлі, покращенню інвестиційного клімату та забезпеченню прозорості митних процесів. Використання сучасних інформаційних технологій у митній справі дозволяє не лише спростити взаємодію між різними органами влади, але й забезпечити надійний захист даних, необхідний для підвищення рівня довіри з боку бізнесу та міжнародних партнерів.

Одним із важливих досягнень реформи митної служби стало впровадження механізму «Єдиного вікна» для міжнародної торгівлі. Ініційований Міністерством фінансів, цей механізм був практично реалізований з 1 серпня 2016 року відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 25.05.2016 № 364 «Деякі питання реалізації принципу «єдиного вікна» під час здійснення митного, санітарно-епідеміологічного, ветеринарно-санітарного, фітосанітарного, екологічного, радіологічного та інших видів державного контролю» [2].

Завдяки «Єдиному вікну» процес взаємодії підприємств із митними та контролюючими органами було спрощено завдяки переходу до електронного формату, що значно підвищило ефективність зовнішньоекономічної діяльності. Впровадження цього механізму дозволило знизити адміністративні бар'єри та прискорити процедури контролю.

Подальший розвиток електронного митного врядування є важливим компонентом на шляху до інтеграції України у світову економіку, адже він дозволяє країні відповідати сучасним міжнародним стандартам і вимогам до митного контролю. Перехід від електронної митниці до смарт-митниці передбачає інтеграцію інноваційних цифрових рішень і технологій для створення високоефективної, автоматизованої системи митного контролю, яка здатна адаптуватися до сучасних викликів і забезпечувати безперервний потік міжнародної торгівлі. Якщо електронна митниця (E-Customs) фокусується на цифровізації процедур і автоматизації процесів обміну даними, то смарт-митниця (Smart Customs) додає до цього інтелектуальні системи ризиків, автоматизований контроль ланцюгів постачання, а також використання сучасних технічних засобів для моніторингу та аналізу даних.

Ключовими елементами смарт-митниці є: 1) Інтелектуальна система ризиків, що дозволяє оперативно аналізувати транзакції та ідентифікувати потенційно ризикові операції, що мінімізує людський фактор і зменшує можливості для корупції; 2) єдиний портал надання дозвільних документів, який надає бізнесу єдину точку доступу до всіх необхідних дозволів і авторизацій у цифровій формі, що значно пришвидшує процес оформлення та спрощує взаємодію з митними органами; 3) постмитний контроль та постаудит, що забезпечує продовження контролю за товарами після їх випуску, що сприяє зниженню ризиків незаконних операцій і підвищує ефективність подальшого контролю за дотриманням правил; 4) високотехнологічні засоби контролю, а саме сканери, системи зчитування номерних знаків, вагові контролі та відеоспостереження, що дозволяють митниці проводити перевірки з мінімальним втручанням у процеси транспортування. Таким чином, смарт-митниця забезпечує повну інтеграцію інформаційних ресурсів і вбудовані інструменти для аналізу даних, що допомагає митним органам оперативніше і точніше виконувати свої функції в умовах сучасного міжнародного товарообігу.

Цифровізація Державної митної служби України є фундаментальним аспектом її євроінтеграції, реалізація якої продовжується в умовах масштабного збройного конфлікту. Незважаючи на виклики, керівництво Держмитслужби, Міністерства фінансів, Кабінету Міністрів України та міжнародні партнери, зокрема в рамках програми EU4PFM, повністю усвідомлюють необхідність швидкого і якісного впровадження діджитал-реформи. Лише так можна забезпечити міцну основу для спрощення та прискорення митних процедур, розвитку торговельних зв'язків із об'єднаним ринком ЄС, що є ключовим кроком на шляху до поглибленої економічної інтеграції України з Євросоюзом. ЄС був спочатку задуманий як митний союз, тому тісна співпраця в цій сфері є основою для наближення України до ЄС та подальшого розвитку спільного економічного простору [9].

Список використаних джерел:

1. Микуляк О. В., Стефанишин Р. І. Впровадження інформаційних технологій у митну

- практику України. *Податки і фінансова політика*. 2019. № 4(61). С. 53-66.
2. Ніколайчук О. Цифровізація як ключовий тренд євроінтеграції української митниці. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/3786333-cifrovizacia-ak-klucovij-trend-evrointegracii-ukrainskoi-mitnici.html>
 3. Пашко П. В., Пашко Д. В. Майбутнє митниці в інформаційному середовищі. *Проблеми та перспективи підприємницьких структур за умов нестійких процесів розвитку економіки*: Матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (17 трав. 2024 р.). Київ: НАУ, 2024. С. 77-79.
 4. Державна митна служба України: веб-сайт. URL: <https://customs.gov.ua/> (дата звернення: 10.11.2024)